

BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC TOÁN 11
TIẾP TUYẾN CỦA ĐỒ THỊ HÀM SỐ

Tài liệu lớp học 11A1 - 18h - 21h15 - Tối thứ năm - 23/26 Nguyễn Hồng

Họ và tên: .....Ngày học: .....

I. KIẾN THỨC CẦN NHỚ

Ý nghĩa hình học của đạo hàm: Đạo hàm của hàm số $y = f(x)$ tại điểm x_0 là hệ số góc của tiếp tuyến với đồ thị (C) của hàm số tại điểm $M(x_0, y_0)$.

Khi đó, phương trình tiếp tuyến của (C) tại điểm $M(x_0, y_0)$ là: $y = y'(x_0)(x - x_0) + y_0$

Nguyên tắc chung để lập được phương trình tiếp tuyến là ta phải tìm được hoành độ tiếp điểm x_0 .

II. MỘT SỐ DẠNG BÀI TẬP THƯỜNG GẶP

DẠNG 1: VIẾT PHƯƠNG TRÌNH TIẾP TUYẾN KHI BIẾT TIẾP ĐIỂM

1. Phương pháp

Bài toán: Viết phương trình tiếp tuyến của đồ thị $(C): y = f(x)$ tại điểm $M(x_0, y_0)$

Phương pháp giải:

- Bước 1: Tính đạo hàm $y' = f'(x) \Rightarrow$ hệ số góc tiếp tuyến $k = y'(x_0)$.
- Bước 2: Phương trình tiếp tuyến của đồ thị tại điểm $M(x_0, y_0)$ có dạng:

$$y = y'(x_0)(x - x_0) + y_0$$

Chú ý:

- Nếu đề cho (hoành độ tiếp điểm) x_0 thì tìm y_0 bằng cách thế vào hàm số ban đầu, tức là:
 $y_0 = f(x_0)$
- Nếu đề cho (tung độ tiếp điểm) y_0 thì tìm x_0 bằng cách giải phương trình $f(x_0) = y_0$.
- Nếu đề bài yêu cầu viết phương trình tiếp tuyến tại các giao điểm của đồ thị $(C): y = f(x)$ và đường thẳng $d: y = ax + b$. Khi đó các hoành độ tiếp điểm là nghiệm của phương trình hoành độ giao điểm giữa d và (C) .

Đặc biệt: Trục hoành $Ox: y = 0$ và trục tung $Oy: x = 0$.

2. Ví dụ minh họa

Ví dụ 1: Phương trình tiếp tuyến của đồ thị $(C): y = x^3 + 2x^2$ tại điểm $M(1;3)$ là

- A. $y = 7x + 4$.   B. $y = 7x - 4$.   C. $y = -7x + 4$.   D. $y = -7x - 4$.

Ví dụ 2: Cho điểm M thuộc đồ thị (C): $y = \frac{2x+1}{x-1}$ và có hoành độ bằng -1. Phương trình tiếp tuyến của đồ thị (C) tại điểm M là

A. $y = \frac{3}{4}x + \frac{1}{4}$.   B. $y = \frac{3}{4}x - \frac{1}{4}$.   C. $y = -\frac{3}{4}x + \frac{1}{4}$.   D. $y = -\frac{3}{4}x - \frac{1}{4}$.

Ví dụ 3: Cho điểm M thuộc đồ thị (C): $y = \frac{1}{4}x^4 - 2x^2$ có hoành độ $x_0 > 0$ và $y''(x_0) = -1$. Phương trình tiếp tuyến của (C) tại điểm M là

A. $y = -3x + \frac{5}{4}$ B. $y = 3x + \frac{5}{4}$.
C. $y = 3x - \frac{19}{4}$.   D. $y = -3x - \frac{19}{4}$.

DẠNG 2: VIẾT PHƯƠNG TRÌNH TIẾP TUYẾN KHI BIẾT PHƯƠNG (Biết hệ số góc k)

1. Phương pháp

Bài toán: Cho hàm số $y = f(x)$ có đồ thị (C). Lập phương trình tiếp tuyến của đồ thị (C) với hệ số góc k cho trước.

Phương pháp giải:

- Bước 1: Gọi $M(x_0; y_0)$ là tiếp điểm và tính $y' = f'(x)$.
- Bước 2:
- Hệ số góc tiếp tuyến là $k = f'(x_0)$.
- Giải phương trình này tìm được x_0 , thay vào hàm số được y_0 .
- Bước 3: Với mỗi tiếp điểm ta tìm được các tiếp tuyến tương ứng:

$$d: y = y_0'(x - x_0) + y_0$$

Chú ý: Đề bài thường cho hệ số góc tiếp tuyến dưới các dạng sau:

- Tiếp tuyến $d // \Delta: y = ax + b \Rightarrow k = a$.

Sau khi lập được phương trình tiếp tuyến thì nhớ kiểm tra lại xem tiếp tuyến có bị trùng với đường thẳng Δ hay không? Nếu trùng thì phải loại đi kết quả đó. + Tiếp tuyến

$$d \perp \Delta: y = ax + b \Rightarrow k \cdot a = -1 \Rightarrow k = -\frac{1}{a}.$$

- Tiếp tuyến tạo với trục hoành một góc α thì $k = \pm \tan \alpha$. Tổng quát: Tiếp tuyến tạo với đường thẳng $\Delta: y = ax + b$ một góc α .

Khi đó: $\left| \frac{k-a}{1+ka} \right| = \tan \alpha$.

2. Ví dụ minh họa

Ví dụ 1: Phương trình tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = x^3 - 3x + 2$ có hệ số góc bằng 9 là

- A. $y = 9x - 18; y = 9x + 22$ B. $y = 9x - 14; y = 9x + 18$.
C. $y = 9x + 18; y = 9x + 22$.   D. $y = 9x - 14; y = 9x - 18$

Ví dụ 2: Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = \frac{2x+1}{x+2}$ song song với đường thẳng $\Delta: 3x - y + 2 = 0$ có phương trình là

- A. $y = 3x - 4$.   B. $y = 3x + 2$.   C. $y = 3x + 14$.   D. $y = 3x + 4$.

DẠNG 3: VIẾT PHƯƠNG TRÌNH TIẾP TUYẾN KHI BIẾT TIẾP TUYẾN ĐI QUA MỘT ĐIỂM CHO TRƯỚC

1. Phương pháp

Bài toán: Viết phương trình tiếp tuyến của đồ thị (C), biết tiếp tuyến đi qua điểm $A(x_A; y_A)$.

Phương pháp giải:

Cách 1: Sử dụng điều kiện tiếp xúc của hai đồ thị

- Bước 1: Phương trình tiếp tuyến đi qua $A(x_A; y_A)$ hệ số góc k có dạng:

$$d: y = k(x - x_A) + y_A \quad (*)$$

- Bước 2: d là tiếp tuyến của (C) khi và chỉ khi hệ $\begin{cases} f(x) = k(x - x_A) + y_A \\ f'(x) = k \end{cases}$ có nghiệm.
- Bước 3: Giải hệ trên tìm được $x \Rightarrow k$ và thế vào phương trình (*), thu được phương trình tiếp tuyến cần tìm.

Cách 2:

- Bước 1: Gọi $M(x_0; f(x_0))$ là tiếp điểm. Tính hệ số góc tiếp tuyến $k = f'(x_0)$ theo x_0 .
- Bước 2: Phương trình tiếp tuyến có dạng: $d: y = f'(x_0)(x - x_0) + f(x_0)$ (**). Vì điểm $A(x_A; y_A) \in d$ nên $y_A = f'(x_0)(x_A - x_0) + f(x_0)$. Giải phương trình này sẽ tìm được x_0 .
- Bước 3: Thay x_0 vừa tìm được vào (*) ta được phương trình tiếp tuyến cần tìm.

2. Ví dụ minh họa

Ví dụ 1: Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = -4x^3 + 3x + 1$ đi qua điểm $A(-1; 2)$ có phương trình là

- A. $y = -9x + 7; y = -x + 2$.   B. $y = -9x - 11; y = -x + 2$.
C. $y = -9x + 11; y = 2$.   D. $y = -9x - 7; y = 2$.

Ví dụ 2: Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = \frac{2x-1}{x+1}$ đi qua điểm $A(-1;4)$ có phương trình là

A. $y = \frac{1}{3}x + \frac{13}{3}$.

B. $y = \frac{1}{3}x + \frac{1}{3}$.

C. $y = \frac{1}{3}x + 4$.

D. Không tồn tại tiếp tuyến.

DẠNG 4: MỘT SỐ BÀI TOÁN CHỨA THAM SỐ

Ví dụ 1: Cho hàm số $y = x^3 - 3x^2$ có đồ thị (C). Gọi M là điểm thuộc đồ thị (C) có hoành độ bằng 1.

Với giá trị nào của tham số m thì tiếp tuyến của (C) tại M song song với đường thẳng

d: $y = (m^2 - 4)x + 2m - 1$?

A. $m = 1$.

B. $m = -1$.

C. $m = 2$.

D. $m = -2$.

Ví dụ 2: Cho hàm số $y = x^4 - 2(m+1)x^2 + m + 2$ có đồ thị (C). Gọi A là điểm thuộc đồ thị hàm số có

hoành độ bằng 1. Với giá trị nào của tham số m thì tiếp tuyến với đồ thị (C) tại A vuông góc với

đường thẳng $\Delta: x - 4y + 1 = 0$?

A. $m = 1$.

B. $m = -1$.

C. $m = 2$.

D. $m = -2$.

Ví dụ 3: Cho hàm số $y = -x^3 + 3x^2 + (2m-1)x + 2m - 3$ có đồ thị (C_m) . Với giá trị nào của tham số

m thì tiếp tuyến có hệ số góc lớn nhất của đồ thị (C_m) vuông góc với đường thẳng $\Delta: x - 2y - 4 = 0$?

A. $m = -2$.

B. $m = -1$.

C. $m = 0$.

D. $m = 4$.

Ví dụ 4: Cho hàm số $y = \frac{x+2}{2x+3}$ có đồ thị (C). Giả sử, đường thẳng d: $y = kx + m$ là tiếp tuyến của

(C), biết rằng d cắt trục hoành, trục tung lần lượt tại hai điểm phân biệt A, B và tam giác ΔOAB cân

tại gốc tọa độ O. Tổng $k + m$ có giá trị bằng

A. 1.

B. 3.

C. -1.

D. -3.

Ví dụ 5 [Sở GD & ĐT Vũng Tàu - 2017]: Tìm tập hợp tất cả các giá trị tham số thực m để đồ thị (C)

của hàm số $y = \frac{2x+3}{x+1}$ cắt đường thẳng $y = 2x + m^2$ tại hai điểm phân biệt mà hai tiếp tuyến của (C)

tại hai điểm đó song song với nhau.

A. $\{2\}$.

B. $\{-\sqrt{2}; \sqrt{2}\}$.

C. $\{-1; 1\}$.

D. $\{-2; 2\}$.

III. CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM RÈN LUYỆN

Câu 1. Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = \frac{2x-1}{x+1}$ tại điểm có hoành độ bằng 1 có phương trình là

- A. $y = \frac{3}{4}x + \frac{1}{4}$ B. $y = \frac{3}{4}x - \frac{1}{4}$ C. $y = -\frac{3}{4}x + \frac{1}{4}$ D. $y = -\frac{3}{4}x - \frac{1}{4}$

Câu 2. Tiếp tuyến của (C): $y = x^4 - 2x^2$ tại điểm có hoành độ bằng -2 có phương trình là

- A. $y = -24x - 40$ B. $y = -24x + 40$ C. $y = 24x - 40$ D. $y = 24x + 40$

Câu 3. Tiếp tuyến của (C): $y = 5x + 1 + \frac{1}{2(x-1)}$ tại điểm $A\left(\frac{1}{2}; \frac{5}{2}\right)$ có phương trình là

- A. $y = 2x - \frac{3}{2}$ B. $y = -2x + \frac{3}{2}$ C. $y = 3x - 1$ D. $y = 3x + 1$

Câu 4. Tiếp tuyến của (C): $y = \frac{2x-2}{x-2}$ tại điểm có tung độ bằng 3 có phương trình là

- A. $y = \frac{1}{2}x - 5$ B. $y = \frac{1}{2}x + 5$ C. $y = -\frac{1}{2}x + 5$ D. $y = -\frac{1}{2}x - 5$

Câu 5. Tiếp tuyến của (C): $y = 2x^3 + 3x^2 - 1$ tại điểm có tung độ bằng 4 có phương trình là

- A. $y = -12x - 8$ B. $y = -12x + 8$ C. $y = 12x - 8$ D. $y = 12x + 8$

Câu 6. Cho hàm số $y = -2x^3 + 3x^2 + 2$ có đồ thị (C). Tiếp tuyến của (C) tại điểm có hoành độ là nghiệm của phương trình $y'' = 0$ có phương trình là

- A. $y = \frac{3}{2}x + \frac{7}{4}$ B. $y = \frac{3}{2}x - \frac{7}{4}$ C. $y = -\frac{9}{2}x - \frac{3}{4}$ D. $y = -\frac{9}{2}x + \frac{3}{4}$

Câu 7. Cho hàm số $y = x^3 - 3x^2 - x + 1$ có đồ thị (C). Tiếp tuyến của (C) tại điểm thuộc đồ thị (C) có hoành độ dương và là nghiệm của phương trình $y' + x \cdot y'' - 11 = 0$ có phương trình là

- A. $y = -x - 3$ B. $y = -4x + 2$ C. $y = -x + 2$ D. $y = -4x - 3$

Câu 8. Cho hàm số $y = \frac{x+2}{x-1}$ có đồ thị (C). Tiếp tuyến của (C) tại giao điểm của (C) với trục tung có phương trình là

- A. $y = -\frac{1}{3}x - \frac{2}{3}$ B. $y = -\frac{1}{3}x + \frac{2}{3}$ C. $y = -3x + 2$ D. $y = -3x - 2$

Câu 9. Cho hàm số $y = \frac{-2x+3}{x-1}$ có đồ thị (C). Phương trình tiếp tuyến của (C) tại các giao điểm của (C) và đường $\Delta: y = x - 3$ là

A. $y = x - 3x; y = x + 1$.   B. $y = -x - 3; y = -x + 1$.

C. $y = x - 3; y = -x + 1$.   D. $y = -x - 3; y = x + 1$.

Câu 10. Cho hàm số $y = -x^3 + 3x - 2$ có đồ thị (C). Số phương trình tiếp tuyến của (C) tại giao điểm (C) với đường thẳng $\Delta : x + y + 2 = 0$ là

A. 1.   B. 2.   C. 3.   D. 4.

Câu 11. Cho hàm số $y = \frac{x-2}{x-1}$ có đồ thị (C). Biết điểm $M \in (C)$ sao cho khoảng cách từ điểm M đến đường tiệm cận đứng của đồ thị (C) bằng 2. Phương trình tiếp tuyến của (C) tại M là

A. $y = \frac{1}{4}x - \frac{1}{4}; y = \frac{1}{4}x + \frac{7}{4}$.   B. $y = \frac{1}{4}x + \frac{1}{4}; y = \frac{1}{4}x + \frac{5}{4}$.

C. $y = -\frac{1}{4}x - \frac{1}{4}; y = -\frac{1}{4}x + \frac{5}{4}$.   D. $y = -\frac{1}{4}x - \frac{1}{4}; y = -\frac{1}{4}x - \frac{5}{4}$.

Câu 12. Cho hàm số $y = \frac{2x-1}{x-1}$ có đồ thị (C). Tiếp tuyến của đồ thị (C) tại điểm $M \in (C)$ có tọa độ nguyên dương có phương trình là

A. $y = 1$.   B. $y = -1$.   C. $y = -x - 1$.   D. $y = -x + 5$.

Câu 13. Cho hàm số $y = \frac{1}{4}x^4 - 8x^2 - 4$ có đồ thị (C). Biết điểm $M \in (C)$ sao cho $x_M < 0$ và x_M là nghiệm của phương trình $y'' = -4$. Viết phương trình tiếp tuyến của (C) tại điểm M có phương trình là

A. $y = 24x + 16$.   B. $y = -24x + 16$.   C. $y = -24x - 80$.   D. $y = 24x - 80$.

Câu 14. Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = \frac{2x+1}{x+1}$ có hệ số góc $k = 1$ có phương trình là

A. $y = x + 1; y = x + 5$.   B. $y = x - 1; y = x - 5$.

C. $y = x + \frac{1}{2}; y = x + 5$.   D. $y = x + 1; y = x - \frac{5}{4}$.

Câu 15. Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = x^3 - 3x^2 + 3$ song song với đường thẳng $\Delta : 9x - y - 24$ có phương trình là

A. $y = 9x - 24$.   B. $y = 9x + 8$.   C. $y = 9x - 10$.   D. $y = 9x + 30$.

Câu 16. Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = \frac{2x+1}{x-2}$ song song với đường thẳng $\Delta : 5x + y - 13 = 0$ có phương trình là

A. $y = -5x - 8; y = -5x - 2$.   B. $y = -5x - 2; y = -5x + 22$.

C. $y = -5x + 2; y = -5x + 22$.   D. $y = -5x + 2; y = -5x - 8$.

Câu 17. Phương trình tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = \frac{2x-4}{x+1}$ tại M có dạng $y = kx + m$. Biết tiếp tuyến

tại M song song với đường thẳng $\Delta: 3x - 2y + 19 = 0$. Khi đó, tổng $k + m$ có giá trị bằng

- A. 11.   B. 4.   C. -8.   D. -1.

Câu 18. Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = x^3 + 3x^2 + 5$ vuông góc với đường $d: x + 9y = 0$ có phương trình là

- A. $y = 9x; y = 9x + 32$.   B. $y = 9x - 22; y = 9x + 18$.
C. $y = 9x; y = 9x - 32$.   D. $y = 9x + 22; y = 9x - 18$.

Câu 19. Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = -x^4 - x^2 + 6$ vuông góc với đường thẳng $\Delta: y = \frac{1}{6}x - 1$ có phương trình là

- A. $y = -6x - 2$.   B. $y = -6x + 2$.   C. $y = -6x + 10$.   D. $y = -6x - 10$.

Câu 20. Cho hàm số $y = 2x^3 - 3x^2 + 5$ có đồ thị (C). Gọi $d: y = kx + m$ là tiếp tuyến của (C) tại điểm có hệ số góc tiếp tuyến nhỏ nhất. Tỉ số $T = 2m : k$ có giá trị bằng

- A. $T = -7$.   B. $T = -5$.   C. $T = 5$.   D. $T = 7$.

Câu 21. Cho hàm số $y = x^3 - 3x^2 + 1$ có đồ thị (C). Hai điểm A, B thuộc (C) sao cho tiếp tuyến của (C) tại A và B song song với nhau và độ dài đoạn $AB = 4\sqrt{2}$ là

- A. $A(-2;1); B(2;-3)$.   B. $A(3;1); B(-1;-3)$.
C. $A(0;-1); B(4;3)$.   D. $A(-3;2); B(1;-2)$.

Câu 22. Tiếp tuyến của đồ thị (C): $y = \frac{2x+1}{x+1}$ đi qua điểm $A(-1;3)$ có phương trình là

- A. $y = -\frac{1}{4}x - \frac{13}{4}$ B. $y = -\frac{1}{4}x + \frac{13}{4}$.   C. $y = \frac{1}{4}x + \frac{13}{4}$.   D. $y = \frac{1}{4}x - \frac{13}{4}$.

Câu 23. Cho hàm số $y = \frac{-x+1}{2x+1}$ có đồ thị (C). Giả sử đường thẳng $d: y = kx + m$ là tiếp tuyến của (C)

và tiếp tuyến này đi qua giao điểm của đường tiệm cận và trục hoành Ox. Tỉ số $T = k : m$ có giá trị bằng

- A. 2.   B. -2.   C. 1.   D. -1.

Câu 24. Cho hàm số $y = x^3 - 6x^2 + 9x$ có đồ thị (C). Tiếp tuyến của (C) tạo với đường thẳng

$\Delta: x + y - 1 = 0$ một góc α sao cho $\cos\alpha = \frac{4}{\sqrt{41}}$ và tiếp điểm có hoành độ nguyên có phương trình là

Câu 31. [THPT Chuyên Lê Khiết - Quảng Ngãi - 2017] Cho hàm số $y = x^3 + 3x^2 + 1$ có đồ thị là (C).

Gọi Δ là tiếp tuyến của (C) tại điểm $A(1;5)$ và B là giao điểm thứ hai của Δ với (C). Tính diện tích S của tam giác OAB, với O là gốc tọa độ.

- A. $S = 12$.   B. $S = 6$.   C. $S = 15$.   D. $S = 24$.

Câu 32. [THPT Chuyên Biên Hòa - Hà Nam - 2017] Cho hàm số $y = x^3 - 6x + 2$. Hỏi có bao nhiêu tiếp tuyến của đồ thị hàm số đi qua điểm $A(1; -3)$?

- A. 3.   B. 2.   C. 0.   D. 1.

Câu 33. [THPT Chuyên Lê Quý Đôn - Đà Nẵng - Lần 2 - 2017] Cho hàm số $y = \frac{x+b}{ax-2}$ có đồ thị (C)

. Biết a, b là các giá trị thực sao cho tiếp tuyến của (C) tại điểm $M(1; -2)$ song song với đường thẳng $d: 3x + y - 4 = 0$. Tính a + b.

- A. $a + b = 0$.   B. $a + b = -1$.   C. $a + b = 2$.   D. $a + b = 1$.

Câu 34. [THPT Chuyên Sơn La - Lần 2 - 2017] Cho hàm số $y = \frac{x+1}{x-2}$ có đồ thị (C). Gọi d là khoảng

cách từ giao điểm của hai đường tiệm cận của đồ thị đến một tiếp tuyến của (C). Tìm giá trị lớn nhất của d.

- A. $d_{\max} = \frac{\sqrt{2}}{2}$.   B. $d_{\max} = \sqrt{5}$.   C. $d_{\max} = \sqrt{3}$.   D. $d_{\max} = \sqrt{6}$.

Giáo viên: Thầy Nguyễn Thành Long